TURKU
Mikaelin koulu

Sivistysvalikokunnan etäkokous 8.3.2024 klo 11.30

Jari Malin
rehtori
Mikaelin koulu, Turku

Asia: Perusopetuksen oppilaiden kansalliset oppimistulokset PISA 2022 -tutkimuksessa (asiatunnus O 54/2023 vp); tulokset ja analyysi

Lausunnossa esitetään näkemyksiä peruskoulun arjesta, kehityksestä ja pohditaan oppimistulosten laskun syitä.

Toimin rehtorina 200 oppilaan erityiskoulussa. Koulumme oppilailla esiintyy tyypillisesti käytöksen, toiminnanohjauksen ja tunne-elämän ongelmia. Näiden seurauksena oppimistulokset oppimisedellytyksiin nähden ovat romahtaneet. Oppilasalueena on koko Turku ja oppilaat siirtyvät Mikaelin erityiskouluun esiopetuksesta, lähikoulujen yleisopetuksen ryhmistä tai alueellisista pienluokista. Lausunnossa on mukana turkulaisten aluerehtoreiden näkemyksiä.

Olemme tottuneet siihen, että suomalaisessa yhteiskunnassa on mahdollista koulutuksen avulla nousta kykyjen ja motivaation turvin arvostettuun ammattiin tai asemaan yhteiskunnassa. Perheen luokkataustalla tai sosiaalisella asemalla ei ole ollut juurikaan merkitystä, koska kaikissa peruskouluissa opetus on ollut laadukasta ja olosuhteet oppimiselle varsin yhdenvertaiset. Kansan keskuudessa on vallinnut laaja ”koulu-uskovaisuus”. Opettajan asema on ollut vahva ja peruskoulua instituutiona on kunnioitettu. Sen asettamia vaatimuksia ja velvoitteita on noudatettu. Oppilaiden yhdenvertaiseen kohteluun ja arviointiin on luotettu. Koulun asettamia vaatimuksia sinnikkäälle ja pitkäjänteiselle työnteolle on pidetty itsestään selvinä. Opettajan työ on ollut opettamista. Oppimisen tulokset ovat olleet hyviä ja opetuksen laatua on arvostettu.

Peruskoulua koskeva uutisointi mediassa on lähiaikoina ollut lähes pelkästään negatiivista. Oppimistulosten jatkuva lasku, työrauhaongelmat, koulusegregaatio tai loppuun palaneet opettajat näkyvät uutisissa. Toiselta asteelta tulee valitusta jatko-opintokelvottomista nuorista, jotka eivät osaa kunnolla lukea, laskea tai kirjoittaa. On selvää, että ongelmat ovat lisääntyneet ja korjausliikettä tarvitaan, jos haluamme säilyttää peruskoulun aseman sellaisena, johon olemme tottuneet.

Oppimistulosten laskua vuodesta 2006 lähtien ei ole saatu katkeamaan. On syytä tarkastella koulua kohdanneita uudistuksia ja muutoksia ja arvioida niiden vaikutusta koulumme nykytilaan.

Suomessa opettajat ovat moneen muuhun Euroopan maahan verrattuna korkeasti koulutettuja. Opettajan koulutus on houkutellut parhaiten lukioissa menestyneitä opiskelijoita, ja koulutukseen on ollut runsaasti hakijoita. Perusopetuksen vahvuus on ollut ja on edelleen koulutettu ja ammattitaitoinen opettajakunta. Ammatin arvostuksessa ja erityisesti sen houkuttelevuudessa uravalintana on tapahtunut käänne. Opettajan työn luonne on muuttunut ja opetustyön päälle on kertynyt mm. kirjaamista ja pedagogisten asiakirjojen täyttämistä. Opettajat hoitavat oppilaiden asioita yhdessä poliisin, sosiaalitoimen tai lastensuojelun kanssa. Kouluissa koetaan, että kodeille on syntynyt käsitys, jossa koulut tuottavat heille kuuluvat palvelut. Palkkioksi opettajat saavat työstään epäasiallista palautetta ja heitä uhkaillaan valituksilla eri viranomaisille. Opettajat kokevat ammatin varjopuolien lisääntyneen ja ylipäätään mielikuvat opettajan ammatista ovat heikentyneet.

TURUN KAUPUNKI
Kasvatus ja opetus
Mikaelin koulu

Osoite
Koulukatu 8
20100 TURKU

Sähköposti
jari.malin@edu.turku.fi

Puh. 050 3313140

Opetussuunnitelmauudistusten seurauksena käytössä on kohtuuttoman laaja ja sekava opetussuunnitelma. Opetussuunnitelmassa käytetty kieli ja käsitteet ovat sellaisia, ettei korkeasti koulutetut opettajat ymmärrä niiden merkitystä. Oppisisältöjä ja tavoitteita on niin paljon, ettei opettaja ehdi niitä toteuttaa käytännössä. Oleellisen oppiminen hukkuu laajoihin kokonaisuuksiin ja asioita opiskellaan pintapuolisesti. Oppilaat ja opettajat ovat turhautuneita, kun asiat koetaan vaikeiksi. Opetussuunnitelmaa tulisi karsia ja uudistaa siten, että tärkeimmät oppisisällöt ja tavoitteet kuvataan selkeästi ja niiden toteutumista seurataan. Aikaa perusasioiden oppimiseen tulee käyttää riittävästi.
Sisältöihin on kirjattu useita oppilaan hyvinvoinnin ylläpitämistä koskevia velvoitteita. Näitä tulkitaan usein niin, ettei koulussa saisi olla ikävää tai tylsää tai oppilailta ei saisi vaatia raakaa työntekoa, vaan toiminnan pitäisi olla motivoivaa ja tuottaa mielihyvää. Todellisuudessa oppiminen on kumuloituvaa ja vaatii usein pitkäaikaista ja kurinalaista harjoittelua. Perusopetuksessa tulisi nimensä mukaisesti keskittyä perusasioihin. Hyvä luku- ja kirjoitustaito sekä riittävä matematiikan osaaminen tulee vaatia kaikilta. Näihin tulisi käyttää riittävästi aikaa. Nämä taidot tarvitaan yleissivistyksen hankkimiseksi muissa aineissa ja ylipäätään elämässä pärjäämisessä. Kolmiportaista tukea tulisi tarkastella kriittisesti. Tukimallin suunnitelmissa ja pedagogisissa asiakirjoissa joudutaan moniammatillisesti kirjaamaan erilaisia ratkaisuja, tukitoimia, kuulemisia ja suostumuksia. Käytännön tasolla tuen saaminen voi olla vähäistä tai sen alkaminen voi viivästyä. Heikommin menestyvien oppilaiden osuus on kasvanut, vaikka oppilaita siirretään tehostettun ja erityiseen tukeen.
Oppilaan lakisääteinen oikeus saada yksilöllistä ja riittävää tukea ei auta, jos oppilas ei ole motivoitunut.

Oppilaiden mielialaan liittyville oppilashuollon palveluille on lisääntyvää kysyntää. Kuraattorit, psykologit ja terveydenhoitajat pyrkivät auttamaan mm. stressistä, alakuloisuudesta, ahdistuksesta, yksinäisyydestä tai univaikeuksista kärsiviä oppilaita. Monialaisissa oppilashuoltoryhmissä pohditaan ongelmia, joita koulun keinoin ei onnistuta ratkaisemaan. Kouluihin on tullut runsaasti ulkopuolisia toimijoita. Palveluita tarjoavat psykiatriset sairaanhoitajat, terapeutit, nuorisotyöntekijät, kouluvalmentajat, kouluvaarit, erilaiset hanketyöntekijät tai seurakuntien työntekijät. Koulunkäynnin ohjaajat auttavat oppilaita ja helpottavat koulun arkea. Koulun arjessa opiskelu ja siihen käytetty aika tulisi olla keskiössä. Tekijöiden kesken ei saisi syntyä ristivetoa, jossa koulun perustehtävä ja tavoitteet unohtuvat.

Tuoreimpana murheena peruskoulussa ovat lisääntyneet poissaolot. Turussa lisääntyvien koulupoissaolojen seurauksena menetetään perusopetuksen aikana keskimäärin yli yhden lukuvuoden pituinen työaika oppilasta kohti. Lukuvuoden 2022-2023 aikana kirjattiin turkulaiselle peruskoululaisella keskimäärin 102 poissaolotuntia. Tämä tarkoittaa keskimäärin yli kuukauden mittaista poissaoloa lukuvuotta kohtia. Säännöllisen koulunkäynnin rajaksi asetetun alle 50 poissaolotunnin rajan alle lukuvuonna ylsi vain n. 35 % oppilaista. Yli 150 h poissaoloja kerrytti 2000 oppilasta Turun 14000 oppilaasta. Kouluille asetettu velvoite ennaltaehkäistä koulupoissaoloja näyttää saavuttamattomalta tehtävältä. Vanhempien vastuuta oppivelvollisuuden suorittamisesta tulisi korostaa. Ilmoitus oppilaan poissaolosta sähköisen järjestelmän kautta lisää mahdollisuutta epäselviin ja luvattomiin poissaoloihin. Kouluissa käydään keskustelua, jossa lainsäädännön kautta velvoitettaisiin koteja tiukemmin huolehtimaan oppilaiden säännöllisestä koulunkäynnistä.

Työrauhaongelmat rasittavat koulujemme arkea. Oppimisen perustana on rauhallisen ja turvallinen ympäristö. Viimeisessä Pisa-tutkimuksessa olimme työrauhaa mittaavassa osiossa alle OECD-maiden keskitason. Kouluissa kohdataan häiriökäytöstä, joka ei ole normaalia lasten ja nuorison haastamista tai levotonta käytöstä. Koetaan, ettei keinoja opetusta häiritsevän tai epäasiallisen käytöksen kitkemiseksi ole. Perusopetuslain mukaiset kurinpitokeinot koetaan vaikeimmissa tapauksissa riittämättömiksi. Toistuvasti väkivaltaisesti tai uhkaavasti käyttäytyvän oppilaan erottaminen koulusta määräajaksi tulisi olla mahdollista nykyistä lainsääntöä jouhevammin. Oppilasmäärältään massiivisissa kouluissa järjestyksen ja työrauhan ylläpitäminen muodostuu ongelmalliseksi. Opettajat ja oppilaat eivät tunne toisiaan. Näin saatetaan katsoa sormien läpi epäasiallista käytöstä. Jos ilman seuraamuksia sallitaan pientä haistattelua, vastaansanomista, myöhästelyä, ohjeiden kyseenalaistamista tai

TURUN KAUPUNKI
Kasvatus ja opetus
Mikaelin koulu

Osoite
Koulukatu 8
20100 TURKU

Sähköposti
jari.malin@edu.turku.fi

Puh. 050 3313140

oppituntien häirintää, syntyy vääjäämättä isompiakin ongelmia. Työrauha syntyy pääsääntöisesti hyvästä luokanhallinnasta ja pedagogisesta osaamisesta. Aina kuitenkin tulee tilanteita, joissa tarvitaan kurinpitokeinojen käyttöä. Selviytyminen yhteiskunnassa vaatii syy- ja seuraussuhteiden oppimista ja ymmärtämistä. Onneksi työrauhaan liittyvissä asioissa keskustelukulttuurissa on jo nähtävissä muutosta, jossa haetaan toimivia ratkaisuja työrauhan turvaamiseksi. Näin on käynyt esim. digilaitteiden aiheuttamien haittojen osalta.

Työrauhaongelmien helpottamiseksi kouluissa tuli edistää toiminttakulttuuria, jossa työrauhan, opiskelun ja työnteon suhteen noudatetaan samaa vaatimustaso kaikilta oppilailta. Selkeät rakenteet ja struktuurit, jotka koskevat koulupäivää, helpottavat oppilaiden ja opettajien työtä. Kaikki oppilaat eivät ole itseohjautuvia, motivoituneita ja kykeneviä tekemään itsenäisesti oikeita valintoja.

Haasteista huolimatta perusopetus Suomessa on edelleen huippuluokkaa. Pisa-tulosten osalta olemme selkeästi laskussa. Perusopetuksesta tulee valmistua oppilaita, joilla on koulunkäyntitapojen ja opillisten taitojen osalta valmiudet selvitä jatko-opinnoistaan.

TURUN KAUPUNKI
Kasvatus ja opetus
Mikaelin koulu

Osoite
Koulukatu 8
20100 TURKU

Sähköposti
jari.malin@edu.turku.fi

Puh. 050 3313140